

ombudsman
veřejný ochránce práv

Karel Suda
Anna Katerina Vintrová

INTERSEX DĚTI ČÍ ZÁJMY A PRÁVA SE STŘETÁVAJÍ? *česká a zahraniční situace*

**KULATÝ STŮL „URČOVÁNÍ
POHLAVÍ INTERSEX DĚTÍ“**

4. LISTOPADU 2019

- Neexistuje jednotná definice
- Pohlavní znaky se nachází na škále mezi tím, co je považováno za mužské a ženské (vnitřní nebo vnější pohlavní orgány, struktura chromozomů, hladiny hormonů, ochlupení, tělesná konstituce, apod.)
- Různé formy existence – spíše spektrum než přesný pojem
- Je vrozené, ale nemusí být na první pohled ihned po narození viditelné (puberta, dospělost)
- Nemusí být objeveno po celý život
- Preference pojmů pohlavní charakteristiky/ pohlavní variace
- Pojmy hermafroditismus a intersexualita

- Výzkum „*Být LGBT+ Česku*“ (2019): pouze 5 z celkového počtu 1 981 respondentů deklarovalo, že jsou intersex osobami (< 1 %)
- Některé zdroje uvádí, že až 1,7 % lidí se nějak odlišuje od představy typicky ženských či typicky mužských pohlavních znaků (zrzavá barva vlasů – 1 až 2 % populace)
- Neviditelná menšina – sami o tom neví, po narození došlo k zásahům, snaží se to skrývat

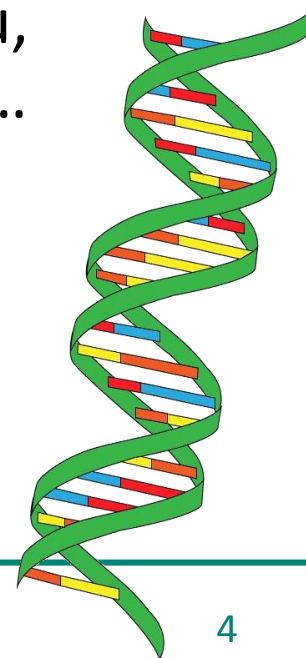

INTERSEX JAKO PROBLÉM MEDICÍNY?

ombudsman
veřejný ochránce práv

- Medicína některé související stavy považuje za poruchy pohlavního vývoje - DSD (X názor, že jde o normální přirozené variace lidského těla, důkaz jedinečnosti, rozmanitosti)
- Odchytky v počtu pohlavních chromozomů, translokace SRY na chromozom X, porucha tvorby hormonů, necitlivost, metabolizace testosteronu na DHT,...
- „Pravý“ X „nepravý hermafroditismus“
- Odchytky v utváření primárních a sekundárních pohlavních znaků vzhledem k normě
- Jak zjistit, že je někdo intersex?

- Ve značném množství případů jsou intersex lidé zdravotně v pořádku (není důvod pro lékařský zásah)
- Někdy zdravotní stav dítěte/ člověka vyžaduje neodkladný lékařský zásah (CAH, uzavřená močová trubice)
- Změna těla dítěte na více mužské či více ženské – problematika normalizujících zákroků – snaha „zvládnout“ vnímanou abnormalitu?
 - Učinit neodkladně nebo odložit?
 - Kdo a v jaké formě může/ má udělit souhlas?
 - Jaké jsou klady a zápory, existují vědecké důkazy?
 - Jak je to s genderovou identitou?
 - Jaké jsou zkušenosti intersex lidí v dospělosti?

- Znamená být intersex zdravotní postižení?
- Jedná se o poruchu pohlavní identity? (pohlavní diferenciacie vs. genderová identita)
- Může to ovlivnit, kým bude dítě sexuálně přitahováno (jaká bude jeho sexualita)

INTERSEX JAKO SOCIÁLNÍ A ETICKÝ PROBLÉM

ombudsman
veřejný ochránce práv

- Je to kluk nebo holka? - problematika společenské normy, binární koncept pohlaví, společenský tlak a očekávání, design každodenního světa
- Úřední evidence pohlaví – zda, jak a kdy?
- Jednou psáno – navždy dáno?
- Výchova dítěte jako děvčete, chlapce vs. genderově neutrální výchova
- Tabuizace vs. otevřenost
- Společenská izolace a stigmatizace
- Otázka volby a toho, kdo má právo rozhodnout
- Právo znát svůj status
- S kým vším mluvit o statusu svého dítěte

INTERSEX JAKO PRÁVNÍ PROBLÉM?

ombudsman
veřejný ochránce práv

- O intersex problematice lze hovořit v konotaci s několika skupinami garantovaných lidských práv – jsou naplňována či nikoli?
- Práva dětí a nejlepší zájem dítěte, právo na ochranu zdraví a zachování fyzické integrity, právo na rovné zacházení, na soukromý a rodinný život, právo nebýt podrobován krutému zacházení...
- Mnoho praktických právních problémů
 - Právo vyžaduje bezodkladný zápis pohlaví dítěte – co ale zapsat, kdy a proč vlastně?
 - Opravdu stačí k zákroku souhlas rodičů?
 - Změna pohlaví (právní uznání genderové identity) – komplikovaná, mnohdy neuskutečnitelná cesta nápravy

ŘADA PRÁVNÍCH A „PRÁVNÍCH“ AKTŮ...

ombudsman
veřejný ochránce práv

- Všeobecná deklarace lidských práv
- Mezinárodní pakty
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
- Úmluva o právech dítěte
- Úmluva OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání
- Listina základních práv a svobod
- Listina základních práv Evropské unie
- Rezoluce a zprávy Rady Evropy, Zprávy zpravodaje OSN pro mučení, dokumenty FRA, usnesení EP...

ČÍ ZÁJMY SE TEDY STŘETÁVAJÍ?

ombudsman
veřejný ochránce práv

Společnost,
stát a úřady

Člověk jako
lidská bytost

Rodiče

Dítě (NZD)

Třetí osoby

SITUACE V ČESKÉ REPUBLICĚ

- O tom, jak medicína pracuje s dětmi, jejichž pohlaví nelze jednoznačně určit, toho mnoho nevíme
- Společnost pevně lpí na binárním konceptu pohlaví, veškeré variace považuje za odchylku, již je nutné normalizovat
- Informovaný souhlas
- Právo termín intersex nezná, nepracuje ani s pohlavními charakteristikami či variacemi
- Problematika není specificky upravena
- Pohlaví se obligatorně zapisuje do matriky – určí - několik dnů po narození
- Případná „změna pohlaví“ představuje složitý, dlouhý a invazivní proces

... A V ZAHRANIČÍ? (PŘÍKLADY)

ombudsman
veřejný ochránce práv

- Německo
 - Možnost nechat kolonku pohlaví otevřenou
 - Občanské průkazy neobsahují informaci o pohlaví
 - Změna zapsaného pohlaví
- USA
 - Federální právo vs. úprava jednotlivých států
 - Oregon – „nebinární“
 - New York – „intersex“
 - Washington – „X“ u zletilé osoby

■ Francie

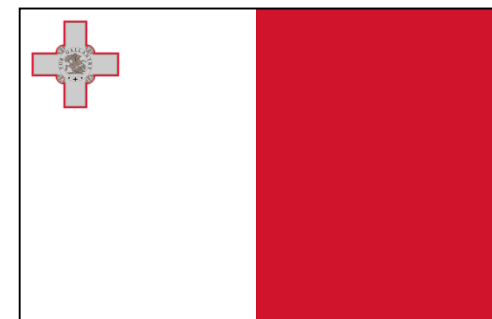
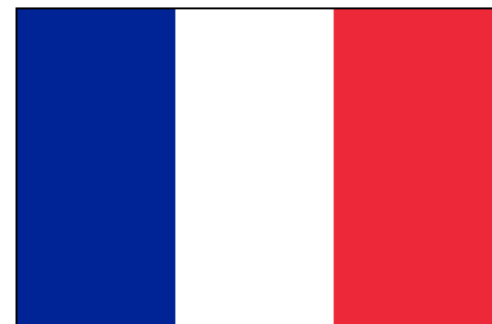
- Pohlaví se zapisuje – binární koncept
- Kolonka může zůstat do dvou let dítěte prázdná
- Se souhlasem SZ nezapsat (soudní rozhodnutí)
- Změna pohlaví v rodném listu na žádost

■ Portugalsko

- Možné zavést „X“, než bude možné pohlaví určit

■ Malta

- Prázdná kolonka pohlaví, než je bude možné určit
- „X“ na osobních dokladech
- Na návrh lze pohlaví změnit (sebeurčení)

- Srozumitelné a úplné poučení rodičů i intersex člověka ze strany odborníků, dostatečný čas na zvážení a rozmyšlenou
- Třeba otevřeně hovořit s dítětem i s ostatními
- Existuje stále širší množství, veřejně dostupných informací, zkušeností, možností poradenství, platforem k hledání kontaktů
- Možná jazyková bariéra
- V ČR neexistují specializované intersex podporující a osvětové spolky, nedostatek cílené a specifické podpory
- Třeba výzkumu ke zmapování problematiky v ČR

ombudsman
veřejný ochránce práv

Karel Suda
Anna Katerina Vintrová

DĚKUJEME ZA POZORNOST!

**KULATÝ STŮL „URČOVÁNÍ
POHLAVÍ INTERSEX DĚTÍ“**

4. LISTOPADU 2019